

Laaggeletterdheid in Nederland

Wat is laaggeletterdheid?

Je bent als volwassene laaggeletterd, als je moeite hebt met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak heb je dan ook beperkte digitale vaardigheden. Dan vind je bijvoorbeeld omgaan met een computer of een smartphone lastig. Niet goed kunnen lezen, schrijven en/of rekenen heeft gevolgen. Je vindt bijvoorbeeld minder snel een baan of hebt minder grip op je geldzaken.

Een volwassene die laaggeletterd is, is geen analfabeet. Een laaggeletterde kan wel lezen en schrijven, alleen niet goed genoeg om helemaal mee te doen in de samenleving.

Peter

“Nu ik kleinkinderen heb, merk ik dat voorlezen of flesvoeding maken te lastig is. Mijn vrouw is echt onmisbaar!”

Esmee

“Als ik post krijg word ik al zenuwachtig. Formulieren invullen, een toeslag aanvragen of mijn belastingaangifte doen? Ik begin er liever niet aan.”

Hoeveel mensen zijn laaggeletterd?

- In Nederland zijn er 3 miljoen laaggeletterden (16 tot en met 75 jaar). Daarvan hebben **bijna 2,2 miljoen mensen van 16 tot 65 jaar** moeite met taal en / of rekenen. En **bijna 860 duizend van 65 tot en met 75 jaar** hebben moeite met taal en /of rekenen.¹

3 miljoen	
± 2.200.000 16-65 jaar	± 860.000 65-75 jaar

taal	± 435.000	± 225.000
rekenen	± 390.000	± 112.000
taal + rekenen	± 1.370.000	± 520.000

- Iets minder dan de helft (44%) van de laaggeletterden van 16 tot 65 jaar heeft Nederlands als moedertaal.¹
- Meer ouderen dan jongeren zijn laaggeletterd.¹
- Laaggeletterden hebben niet het taal- of rekenniveau dat je aan het eind van een vmbo-, mbo 2- of mbo 3-opleiding zou moeten hebben.

Werk

Meer dan de helft (57 procent) van de laaggeletterden werkt.² 58.000 mensen hebben geen betaalde baan omdat zij moeite hebben met taal en/of rekenen. Zij lopen daardoor met elkaar € 167 miljoen aan netto-inkomen mis.³

Vergeleken met niet-laaggeletterden geldt dat laaggeletterden:

- meer moeite hebben met werk zoeken en vinden^{3,4};
- vaker ziek zijn⁵;
- vaker afhankelijk zijn van een uitkering⁶;
- meer moeite hebben met digitale vaardigheden.

Terwijl digitale vaardigheden steeds belangrijker zijn op de werkvloer.²

Beroepen waar laaggeletterdheid vaak voorkomt⁴:

Schoonmakers	40%
Hulpkrachten bouw en industrie	37%
Productiemachinebedieners	37%

Luuk

“Voor m’n werk als bouwvakker moet ik veel rekenen. Bijvoorbeeld hoeveel behang ik nodig heb of hoeveel hout. Ik zeg meestal tegen een collega: ‘Regel jij het papierwerk, dan ga ik vast aan de slag.’”

Naomi

“Als de kinderen groter zijn, wil ik weer aan het werk. Maar hoe doe ik dat? Vacatures vinden, een sollicitatiebrief en cv schrijven? Dat solliciteren gaat ook nog eens allemaal online!”

Schulden en armoede

Bijna 100.000 mensen leven in armoede door laaggeletterdheid. Dit kost onze samenleving € 95 miljoen per jaar.³

Vergeleken met niet-laaggeletterden geldt dat laaggeletterden:

- vaker minder zelfredzaam zijn^{3,6};
- vaker financiële problemen hebben^{7,8};
- vaker lang in armoede leven^{3,6};
- vaker schuldhulpverlening nodig hebben.⁹

En ze kunnen zelf vaak niet de juiste weg naar die hulp vinden.¹⁰

Gezondheid

Laaggeletterdheid kost onze samenleving € 257 miljoen per jaar aan extra gezondheidszorg.³

Vergeleken met niet-laaggeletterden geldt dat laaggeletterden:

- vaker minder gezond zijn en zich minder gezond voelen^{8,11};
- meer kans hebben om eerder te sterven^{11,12};
- meer gebruikmaken van de zorg van huisarts en ziekenhuis¹¹;
- minder gebruikmaken van zorg vooraf en van nazorg.¹¹

Ouderbetrokkenheid

Vergeleken met kinderen van niet-laaggeletterde ouders geldt dat kinderen met laaggeletterde ouders:

- minder goed presteren op school¹⁷;
- thuis minder in taal worden gestimuleerd.¹⁸

Verder geldt dat kinderen:

- met zeer betrokken ouders gemotiveerder zijn en een beter zelfbeeld hebben¹⁹;
- van een taalachterstand op jonge leeftijd last houden tijdens hun schoolloopbaan.²⁰

Onderwijs

Ook jongeren lopen het risico laaggeletterd te worden. Te veel jongeren:

- hebben aan het eind van de basisschool een achterstand in schrijfvaardigheid¹⁴;
- hebben aan het eind van de basisschool een lichte achterstand in rekenen en wiskunde¹³;
- hebben als ze 15 jaar zijn een leesachterstand¹⁵;
- vinden als ze 15 jaar zijn lezen niet leuk.¹⁵

Deze achterstanden komen door persoonlijke kenmerken, door de situatie thuis en het onderwijs, de school en de docent. Deze oorzaken beïnvloeden elkaar.¹⁶

Hoe kun je laaggeletterdheid verminderen?

Communiceer duidelijk

Schrijf in eenvoudige taal op niveau 1F/A2 of 2F/B1.

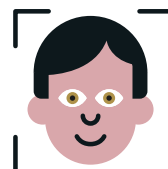
Lees meer op www.lezenenschrijven.nl/eenvoudigetaal.

Herken laaggeletterdheid

Signalen zijn: ziekteverzuim, certificaten niet (of met grote moeite) behalen, e-mails niet begrijpen, formulieren niet invullen.

Lees meer op www.lezenenschrijven.nl/herken-de-signalen.

Maak laaggeletterdheid bespreekbaar

Laat weten dat heel veel mensen moeite hebben met taal en rekenen.

Vraag of iemand ook moeite heeft met lezen, schrijven of rekenen. Vertel iemand:

- Dat hij/zij absoluut niet de enige is.
- Dat hij/zij altijd nog kan leren.

Opleiden en/of doorverwijzen

- Vertel dat er cursussen speciaal voor volwassenen zijn. In kleine groepen of één-op-één. Vaak gratis of voor een klein bedrag.

- Verwijs door naar het (digi)Taalhuis of roc in de buurt.

- Verwijs door naar **0800 - 023 44 44** voor een passende cursus in de buurt.

Samen met iemand of voor iemand bellen naar dit nummer kan ook.

Of kijk op www.ikwilleren.nl.

Screen op laaggeletterdheid

Dat kan met een digitale Basismeter (Taalmeter, Rekenmeter of Digimeter), Taalverkenners of door contextgerichte vragen te stellen.

Lees meer op www.basismeters.nl.

Maak de aanpak van laaggeletterdheid **onderdeel van beleid** en monitor de voortgang.

Wat levert het verbeteren van basisvaardigheden op?

Voor de laaggeletterde

Het volgen van een cursus levert veel op^{21, 22, 23}. Een deelnemer:

Voor de samenleving

- Lagere maatschappelijke kosten dankzij: minder armoede, lagere zorgkosten, meer inkomsten uit werk.³
- Meer Nederlanders doen mee in de samenleving. Doordat zij brieven beter begrijpen, meer zelfvertrouwen hebben en digitaal goed mee kunnen doen.⁷
- Minder werkloosheid. Meer mensen kunnen werken door verbeterde taal- en rekenvaardigheden.^{7, 22, 23}

Voor werkgevers

- Minder kosten doordat medewerkers: minder ziekteverzuim hebben, minder fouten op het werk maken, sneller certificaten halen.²⁴
- Meer tevredenheid bij medewerkers en klanten.²⁵
- Meer inkomsten door een hogere productiviteit.²⁴

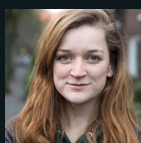
Peter

“Nu kan ik zelf mijn kleinkinderen voorlezen!”

Luuk

“Nu kan ik op werk óók zelf mijn administratie doen.”

Esmee

“Nu kan ik zelf online mijn belastingaangifte invullen.”

Naomi

“Nu kan ik zelf mijn brief schrijven en solliciteren!”

Aanpak laaggeletterdheid in gemeenten

Sinds 2020 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van de aanpak van laaggeletterdheid. Stichting Lezen en Schrijven ondersteunt gemeenten als onafhankelijk adviseur bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering. We stimuleren innovatie en delen kennis.

Benieuwd wat we in uw gemeente kunnen betekenen? Neem dan contact op met uw regionale adviseur. Of kijk voor meer informatie op

 www.lezenenschrijven.nl/voor-gemeenten.

Wethouder Peter Heijkoop uit Dordrecht zegt over de ondersteuning:
“Ik adviseer andere gemeenten zeker om met Stichting Lezen en Schrijven samen te werken. Samen kun je op zoek naar mogelijkheden om álle burgers in Nederland mee te laten doen aan de samenleving.”

Lees het hele interview met wethouder Heijkoop op www.lezenenschrijven.nl/laaggeletterdheid-pakken-we-samen-aan.

Literatuurlijst: zie www.lezenenschrijven.nl/literatuurlijst

Werkgevers

Wilt u dat uw medewerkers duurzaam inzetbaar zijn? Screen hen dan op taalvaardigheid. Organiseer ook praktisch taalaanbod op de werkvloer of in de buurt. Onze regionale adviseur denkt graag met u mee en legt lokaal contacten.

Organisaties in een lokaal taalnetwerk

Is uw organisatie onderdeel van een lokaal taalnetwerk (bibliotheek, welzijnsorganisatie, vrijwilligersorganisatie, roc)? En wilt u meer weten over taalaanbod en lesmateriaal? Kijk dan op www.lezenenschrijven.nl/lesmateriaal.

Benieuwd hoe u nog meer kunt helpen? Kijk op www.lezenenschrijven.nl/wat-kan-ik-doen.

Stichting Lezen en Schrijven

Stichting Lezen en Schrijven zet zich ervoor in dat iedereen kan lezen, schrijven en rekenen. En kan omgaan met een computer of een smartphone. Daarom maken we laaggeletterdheid onderwerp van gesprek bij het publiek en de politiek. Dat doen we met advies en campagnes. We ondersteunen gemeenten bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering. En we ondersteunen organisaties met scholing, onderzoek en lesmateriaal. Want een samenleving waarin iedereen meedoet, daar hebben we allemaal wat aan.

www.lezenenschrijven.nl